«Ο Φίλιπ Ροθ και η εβραϊκότητα» ήταν το θέμα της εκδήλωσης που οργάνωσε το ΚΙΣΕ στις 26.11.2018, στο αμφιθέατρο του Μουσείου Μπενάκη της οδού Πειραιώς.

Οι ομιλητές, Σταύρος Ζουμπουλάκης, συγγραφέας και πρόεδρος του εφορευτικού συμβουλίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης, Ηλίας Μαγκλίνης δημοσιογράφος και συγγραφέας, και Κατερίνα Σχινά, μεταφράστρια έργων του Ροθ, κριτικός λογοτεχνίας και συγγραφέας, καθώς και ο Δρ. Μωϋσής Ελισάφ, μέλος του Δ.Σ. του ΚΙΣΕ και πρόεδρος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Ιωαννίνων, μίλησαν για το πώς αποτυπώνεται η εβραϊκή ταυτότητα του πολυβραβευμένου συγγραφέα Φίλιπ Ροθ στο έργο του, το τί σήμαινε για εκείνον, πόσο τον βασάνιζε η στερεοτυπική προσέγγιση των άλλων απέναντι στους Εβραίους και παράλληλα πόσο τον καταπίεζε η ‘καθωσπρεπική’ τυπολατρική ζωή της εβραϊκής κοινότητας του Νιούαρκ όπου μεγάλωσε και πώς τελικά ένιωσε την απόλυτη ελευθερία στην ολοκλήρωσή του ως συγγραφέας.

Προλογίζοντας την εκδήλωση ο Μωϋσής Ελισάφ ευχαρίστησε τους ομιλητές «που αποδέχθηκαν την πρόσκληση του ΚΙΣΕ που είναι συνάμα και μια πρόκληση, καθώς η εβραϊκότητα των μυθιστορημάτων του Ροθ έχει κατά καιρούς αμφισβητηθεί ακόμη και από τον ίδιον τον συγγραφέα». Ο Μ. Ελισάφ, δίνοντας το στίγμα της πρόκλησης της προσέγγισης της εβραϊκότητας στον Ροθ, τόνισε πως «οι ιδιότητες του συγγραφέα και του Εβραίου βρίσκονται σε στενό διάλογο μεταξύ τους αφού η μία τροφοδοτεί την άλλη και δύσκολα θα υπήρχε ο συγγραφέας χωρίς τον Εβραίο. Εξάλλου, η σύγκρουση μεταξύ του να λες εβραϊκές ιστορίες και να λες ιστορίες για τους Εβραίους είναι σύγκρουση καθοριστική για τον Ροθ που οδήγησε εβραϊκούς κύκλους να τον κατηγορούν ως έναν Εβραίο που μισεί τον εαυτό του».

Ο Ηλίας Μαγκλίνης μίλησε για την αντιπαράθεση του Ροθ με την αμερικανική εβραϊκή κοινότητα εμβαθύνοντας στις πτυχές αυτής της σύγκρουσης και από τις δύο πλευρές. Ο Ροθ γράφει για τους Εβραίους ως ανθρώπους και όχι ως Εβραίους.

Phoca PDF

Δεν υπάρχουν μόνο καλοί, ούτε μόνο κακοί Εβραίοι, ως άνθρωποι μπορούν να είναι καλοί ή κακοί, γεμάτοι αντιφάσεις, πάθη, προβλήματα. Ο ίδιος ο Ροθ αναρωτιόταν γιατί αναφέρονται σ΄ αυτόν ως «αμερικανοεβραίο» συγγραφέα και όχι στον Χέμινγουεϊ ως «αμερικανοχριστιανό» συγγραφέα, και απέδιδε μεγάλη σημασία στο να προσδιορίζεται ως Αμερικανός. Από την άλλη πλευρά, τα έργα του θεωρήθηκαν «λογοτεχνικές χειροβομβίδες» από την αμερικανική εβραϊκή κοινότητα που τον θεωρεί έναν αμφιλεγόμενο αντισημίτη. Είναι η εποχή που οι Εβραίοι μετανάστες έχουν μόλις ενσωματωθεί στην αμερικανική κοινωνία και δεν είναι ακόμη έτοιμοι να μιλήσουν ανοιχτά και χωρίς ταμπού για τις κλειστές μειονοτικές κοινότητες που κληρονόμησαν. Ο Ηλίας Μαγκλίνης κατέληξε στο ότι παρότι ο Ροθ ήταν ένας δηλωμένος άθεος και άθρησκος κουβαλάει μέσα του και μεταφέρει στο έργο του το πολιτισμικό αποτύπωμα του λαού του.

Η Κατερίνα Σχινά στην εισήγησή της αναφέρθηκε στις αντικρουόμενες ταυτότητες του Ροθ όπως αναδύονται μέσα από τους χαρακτήρες των μυθιστορημάτων του, και διάβασε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τα έργα του. Ο Ροθ αναζητούσε την εβραϊκότητά του, δεν την θεωρούσε απλώς δεδομένη. Στα έργα του η σχέση με την εβραϊκότητα αναμηρυκάζεται συνεχώς, αποτελεί τραύμα ή αντικείμενο προς εξερεύνηση στο ντιβάνι του ψυχαναλυτή. Τα στοιχεία της αναμετρούνται με την κριτική σκέψη του συγγραφέα και περνάνε ως αναζήτηση μέσα στους έντονα ηθοπλαστικούς διαλόγους των ηρώων του. Ο Ροθ εξυμνεί τις αντιθέσεις και εξετάζει τα θέματά του τολμηρά. Ο διάλογος με την εβραϊκή οικογένεια, ο διάλογος-αντιπαράθεση της εβραϊκής διασποράς με τους Εβραίους του Ισραήλ είναι θέματα αγωνιώδους διερεύνησης στα έργα του Ροθ. Η Κατερίνα Σχινά ολοκλήρωσε με ένα σχόλιο του Απελφελντ για τον Ροθ: Η πίστη του τελικά προς την εβραϊκότητά του είναι θριαμβευτικά πασίδηλη και ενισχύεται περισσότερο από το γεγονός ότι προσπαθεί να την αποτινάξει.

Ο Σταύρος Ζουμπουλάκης εστίασε στην εβραϊκότητα του Ροθ μέσα από την βαθιά σχέση του με τον πατέρα του όπως την μεταφέρει στο βιβλίο του «Πατρική Κληρονομιά». Στο βιβλίο αναδεικνύεται η αξία των βιωμένων δεσμών της οικογενειακής ζωής ως μοναδικής πραγματικής κληρονομιάς, που ο Ροθ επεξεργάζεται μέσα από την ασθένεια του πατέρα του και τις τελευταίες ημέρες της ζωής του καθώς προετοιμαζόταν για τον θάνατο με την ίδια μεθοδικότητα που τον διέκρινε σε όλη του τη ζωή. Ο Σταύρος Ζουμπουλάκης επισήμανε ότι η εβραϊκότητα του Ροθ είναι κατ΄εξοχήν μη απαρνήσιμη διότι είναι αυτή που τον διαμόρφωσε ως σκεπτόμενο άνθρωπο και ως συγγραφέα.

Phoca PDF